

Verslagen activiteiten afdeling Overijssel 2016

Bijeenkomst KVOK Afdeling Overijssel op 23 Januari 2016

Deze middagbijeenkomst was in de Grote Kerk van Dalfsen, Adres Kerkplein 31, 7721 AD.

Onze gastheer is de heer Gerrit Hoving, de organist van deze kerk. Er zijn incl. enkele gasten zijn 22 aanwezig. Als bijzondere gast kan worden gemeld de landelijke voorzitter van de KVOK Henk Eijsenga. Na een woord van welkom door de voorzitter, de heer Henk Hoekema geeft hij de heer Hoving de gelegenheid te vertellen over het prachtige Holtgräve orgel van deze kerk.

Enthousiast verteld hij over de geschiedenis van het orgel en over de laatste restauratie uitgevoerd door de gebr. van Vulpen uit Utrecht, als adviseurs traden op de heer Aart van Beek en namens rijksdienst voor cultuur erfgoed, de heer Wim Diepenhorst.

Na zijn presentatie bespeelt de heer Hoving het orgel, we krijgen zo een goede indruk van de klankkleur van dit orgel. Hij speelt achtereenvolgens:

Jesu meine Freude van J.L.Krebs, twee variaties en koraal.

Andantino van Cesar Franck.

Een Fuga van Robert Schumann.

Tijdens de pauze is er koffie en gelegenheid de contacten te onderhouden, daarna maken meerdere aanwezigen gebruik van de mogelijkheid om het orgel te bespelen.

Aan het eind van de bijeenkomst bedankt de voorzitter de heer Hoving heel hartelijk voor zijn presentatie en de gastvrijheid, namens de KVOK gaat de dank vergezeld met een geschenken bon.

Na een inspirerende middag kon een ieder tevreden naar zijn huis gaan.

Geschiedenis:

Aan de westkant van het schip, boven de ingang vanuit de toren, staat het monumentale orgel van de Grote Kerk van Dalfsen. Dit instrument uit 1844, is gebouwd door de in Deventer gevestigde orgelmaker Johann Heinrich Holtgräve. Het orgel is oorspronkelijk gebouwd als één-manuaalig instrument met aangehangen pedaal voor de destijds net voltooide Waterstaatskerk in Hengelo (Ov.). Volgens het contract kreeg het tien registers. Daarbij werden gedeeltelijk pijpen uit een ouder orgel hergebruikt. Het instrument zoals dat in 1844 gestalte kreeg, is ook vandaag de dag nog grotendeels aanwezig, zij het met latere uitbreidingen.

In 1877 werkt Hermannus Gerhardus Holtgräve, de zoon van de oorspronkelijke bouwer aan het orgel. Bij deze werkzaamheden verving hij o.a. een gedeelte van de pijpen die zijn vader al had hergebruikt. Mogelijk heeft hij ook het orgel binnen de kerk verplaatst.

In 1893 werd het orgel in Hengelo uitgebreid door de Firma Bakker & Timmenga uit Leeuwarden. Het front werd allereerst verbreed met het aanbouwen van de twee buitenste vlakke velden met pijpen. Vermoedelijk werd ook de onderbouw gewijzigd, d.w.z. verhoogd. De gehele kas achter het front werd vernieuwd en kreeg veel meer diepte dan voorheen. Hiermee ontstond er ruimte voor twee extra windladen en extra pijpen, bestemd voor een tweede klavier en zelfstandig pedaal. Het aantal registers kwam hiermee op negentien en werd daarmee bijna verdubbeld!!

Even voor 1930 werd er in Hengelo besloten dat men een nog groter orgel wilde. Het bestaande orgel nog een keer uitbreiden bleek niet bij de opties te zitten. Daarom werd het te koop aangeboden en gekocht door de Dalfsenaren.

Tot 1930 had de Grote Kerk van Dalfsen ook al een orgel, dit stamde uit 1808 en had maar een heel bescheiden omvang. Het was gebouwd door de destijds in Coevorden gevestigde orgelmaker Johann Christoph Scheuer. Een deel van de kas van dit instrument is nog zichtbaar achter de kas van het Holtgräve-orgel. Dit is goed te zien vanaf het koor. Het front is groter dan het huidige orgel en steekt boven het Holtgräve-orgel uit. Echter is het zichtbare gedeelte bedoeld als schijnfront. Het daadwerkelijke orgel stond daaronder en was veel kleiner. Het bovenste gedeelte diende slechts voor de sier en om het geheel groter te doen lijken dan de werkelijkheid. De pijpen van dit front zijn dan ook niet echt. Het zijn beschilderde houten half-kolommen.

In 1966 werd het orgel gerestaureerd en omgebouwd door de Firma Hendriksen & Reitsma uit Nunspeet. De dispositie werd hierbij grondig gewijzigd. Het aantal pedaalregisters werd met twee uitgebreid. In 1978 werd er aan de mixtuur een extra rij pijpen toegevoegd.

Anno 2014 is het 47 jaar geleden dat het orgel voor het laatst helemaal is aangepakt. Wel heeft het in die periode regulier onderhoud zoals stembeurten gehad. Op dit moment is er echter meer nodig, gezien de huidige toestand van het orgel. Een algeheel technisch herstel en een gedeeltelijke muzikale rehabilitatie zijn onvermijdelijk c.q. noodzakelijk.

In het voorjaar van 2014 is besloten de restauratie/rehabilitatie van het orgel in opdracht te geven aan de Gebr. Van Vulpen, orgelmakers te Utrecht. In deze periode is er veel aandacht besteed aan de voorbereidingen van de werkzaamheden. Ook is er op meerdere manieren afscheid genomen van het orgel in de week voorafgaand aan de demontage. Op 2 juni werd begonnen met de demontage van het orgel en werd het binnenwerk opgeslagen in afwachting van de restauratie die beginnen gaat. Voordat het orgel gerestaureerd gaat worden, wordt al het pijpwerk uitvoerig onderzocht en wordt de historie van het instrument zo volledig mogelijk in kaart gebracht door middel van een uitgebreid onderzoek. De uitvoering van het onderzoek en de restauratie staat onder advies van dhr. Aart van Beek.

Namens KVOK afdeling Overijssel, Bastiaan Nuijen

Bijeenkomst KVOK Afdeling Overijssel op 12 maart 2016

Deze middagbijeenkomst zijn we te gast in het Kerkelijk centrum Sion te Rijssen, Johannes Vermeerstraat. Na een kort woord van welkom verteld onze gastheer Herman Kippers over het kerkorgel in deze kerk.

Sinds 28 augustus 1991 is de kerkzaal van Sion verrijkt met een 21 stemmen tellend mechanisch pijporgel, gebouwd door orgelmakerij Gebr. Reil uit Heerde. Het meubel is van eigentijdse signatuur. Het uitgangspunt was, aan te sluiten bij het sobere karakter van de architectuur van de kerk. De orgelkas is ambachtelijk vervaardigd van massief eiken, de onderlinge delen door pen- en gatverbindingen met elkaar verbonden. De werkenopbouw is: Hoofdwerk, Bovenwerk en Pedaal. Voor bouwstijl van het inwendige, zoals laden, pijpwerk en maatvoering hiervan, heeft men zich georiënteerd op het werk van Heinrich Hartmann Bätz (rond 1800). De orgels van deze bouwer kenmerken zich door een warme, heldere en dragende klank. Doordat de kerkzaal in Sion in hoge mate de klank absorbeert, geeft men met name dit orgeltype de beste ondersteuning voor de samenzang.

Peter van Dijk laten de klank en de mogelijkheden van orgel horen en daarna verteld hij over de muziek uit de eerste helft van de 19e eeuw. Vanaf 1750 tot ongeveer het Psalmenoproer in de jaren 1775-1776 na het invoeren van een nieuwe psalmberijming 1773 is er een zgn. zwart gat, er verschijnt weinig muziek. Begin van 19e eeuw verschijnt er een ander soort kerkmuziek, in de voorspelen is vaak de melodie niet herkenbaar, er wordt gezongen in de zgn. lange en korte zingtrant.

Peter heeft ons vooraf een lijst met componisten gegeven en hij behandelt ze een voor een.

Nederland

Christian Friedrich Ruppe (1753-1826)	Cantor-organist Lutherse Kerk Leiden
Wilhelm Gottlieb Hauff (1794-1858)	Organist Martinikerk Groningen
Samuel de Lange sr. (1811-1884)	Organist Lutherse Kerk / Laurenskerk Rotterdam
Johannes Gijsbertus Bastiaans (1812-1875)	Organist Zuiderkerk Amsterdam / Bavokerk Haarlem

België

François-Joseph Fétis (1784-1871)	Directeur Conservatorium Brussel
-----------------------------------	----------------------------------

Frankrijk

Guillaume Laseux (1740-1831)	Organist St Étienne-du-Mont Parijs
Jaques-Marie Beauvarlet-Charpentier (1766-1834)	Organist in Lyon /Parijs
Pierre-Alexandre-François Boëly (1785-1858)	Organist St Gervais / St Germain l'Auxerrois Parijs
François Benoist (1794-1878)	Orgeldocent Conservatorium Parijs

Groot-Brittannië

John Marsh (1752-1828)	Componist en dirigent in o.a. Chicester
Matthew Camidge (1764-1844)	Organist in York Minster
Samuel Wesley (1766-1837)	Dirigent en componist in Bristol en Londen
Vincent Novello (1781-1861)	Organist en muziekuitgever in Londen

Italië

Nicolò Moretti (1763-1821)	Organist in Breda di Piave en Treviso
Giovanni Morandi (1777-1856)	Dom-organist en -kapelmeester in Senigallia

Padre Davide da Bergamo (1791-1863) Organist in het Franciscaner klooster te Piacenza
Vincenzo Bellini (1801-1835) Opera componist in Milaan (en Parijs)

“Habsburg”

Carl Franz Pitsch (1786-1858) Organist St. Nicolaaskerk Praag, Prager Orgelschule
Simon Sechter (1788-1867) Hoforganist en docent Conservatorium Wenen
Robert Führer (1807-1861) Organist in Praag, Salzburg en Wenen

Duitsland

Johann Chr. H. Rinck (1770-1846) Domcantor en hoforganist in Darmstadt
Johann Gottlob Schneider (1789-1864) Hoforganist in Dresden
Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847) Dirigent. Conservatorium- directeur en General-
musikdirektor in Leipzig
Adolph Friedrich Hesse (1809-1863) Organist en orgeldocent in Breslau

Van meerdere componisten speel hij enkele werken.

Aan het eind van deze leerzame en boeiende middag bedankt de voorzitter Henk Hoeksema de gastheer Herman Kippers en de inleider Peter van Dijk.

Presentie: Naast de spreker Peter van Dijk zijn er zijn 10 mensen aanwezig.

Namens KVOK afdeling Overijssel, Bastiaan Nuijen

Bijeenkomst KVOK Afdeling Overijssel op 21 mei 2016

De derde bijeenkomst van het jaar 2016 is in het orgelmuseum te Elburg.

Om 14:00u melden we ons in het museum aan de Van Kinsbergenstraat.

De heer Wim de Just is medewerker van het museum en deze middag is hij onze gastheer.

Er zijn (helaas) zes leden aanwezig, we worden door dit museum rondgeleid en het mag gezegd worden dat een bezoek zeer de moeite waard is. Kenners maar ook voor mensen die niets weten van orgels kunnen een goede indruk krijgen wat een orgel is en ook wordt er aandacht besteed aan de geschiedenis van het orgel .

Na de rondleiding bezoeken we Gert Boonzaal waar het 3-klaviers Boon/Leeflang-orgel staat, we zijn dan deelgenoot van een harmonium en orgelconcert met zang van de sopraan Astrid Lammers, daarna laat Wim ons de klanken van het orgel in deze zaal horen.

Aansluitend bezoeken we de museumwinkel waar veel bladmuziek en ook Cd's te koop zijn.

Even voor sluitingstijd bedankt de voorzitter Wim de Just voor de organisatie en onderstreept dit met een geschenken bon. Het is een museum wat door iedere organist bezocht moet worden.

(<http://www.nationaalorgelmuseum.nl/>)

Namens KVOK afdeling Overijssel, Bastiaan Nuijen

bijeenkomst 24 september 2016 in De Hoofdhof Zwolle-Berkum

1. Welkom

De voorzitter en gastheer Henk Hoeksema heet een ieder welkom.

Hij geeft een overzicht van de historie van het orgel.

2. We gaan hink-stap-sprong door het Liedboek 2013 van begin naar einde. Kort samengevat.

Lied 51b is in het Engels en heeft het karakter van een opwekkingslied. Sommigen prefereren begeleiding met piano.

Lied 145a heeft een Duitse tekst. Melodie van Schütz. Zonder voorbereiding is dit niet te doen. Als een predikant dit toch voorstelt kan worden voorgesteld vers 5 van Ps 145 te zingen met vrijwel dezelfde tekst.

Lied 223 vraagt ook intensieve voorbereiding en mogelijk percussie ondersteuning.

Lied 281 Hiervan is opvallend dat in de Tussentijds versie (9) de liederen heel anders waren ingedeeld. De 3 harmonisaties in Tussentijds zijn wel, heel goed bruikbaar.

Lied 289 (Opw. 334) Het tempo moet in principe zijn op basis van het refrein maar dan is het lied wel snel. Zelf de tekst zingen is de beste methode om het tempo te kiezen. Kan zowel op orgel als piano bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal gemeenteleden.

Lied 290 Een vierstemmige canon moet goed worden aangegeven.

Lied 295 In Tussentijds 13 is de begeleiding van voorzanger en allen ook al aangegeven.

3. In de pauze hebben we ervaringen uitgewisseld in het functioneren als organist.

Dat de koster voor de dienst via internet of CD's allerlei muziekjes laat horen (b.v. Opwekkingsliederen) en dan 10 minuten voor aanvang de organist nog wat mag doen, dat geeft vaak een te grote overgang van de ene stijl op de andere.

Helaas zijn er nog veel slechte ervaringen in de communicatie tussen voorganger en organist. Ook het gemeentezang begeleiden met een YouTube filmpje vinden wij stijlloos.

Van ons wordt kennelijk veel incasseringsvermogen gevraagd. Deze tijd vraagt wel veel flexibiliteit van ons. Diverse andere aspecten zijn nog aan de orde geweest.

3. De volgende serie liederen zijn nog op vergelijkbare wijze als onder punt 2 behandeld.

369b of 370, 388, 390, 435, 608, 676, 868, 906, 939 en 1007.

4. De deelnemers (10) vonden het een zinvolle goede bijeenkomst en voor herhaling vatbaar.

Wim de Just heeft nog diverse begeleiding versies onder de deelnemers verdeeld.

Hij kan daarvoor worden benaderd via wjust1981@kpnmail.nl

Helaas was de secretaris door omstandigheden verhinderd.

Verslaglegging: Henk Hoeksema

Verslag van de Bijeenkomst KVOK Afdeling Overijssel op 19 november 2016

Deze middagbijeenkomst zijn we te gast in de Broederenkerk te Deventer.

Na een kort woord van welkom door de voorzitter de heer Hoeksema geeft hij het woord aan Ton Zwartkruis, de organist van deze kerk.

Hij vertelt over de restauratie van het orgel welke gebouwd is door Richard Ibach in 1868 .

De firma van Vulpen heeft door deze restauratie terug gebracht naar de oorspronkelijk staat.

In januari 2012 werd het gehele instrument, inclusief de kassen, gedemonteerd en in de zomer van 2012 begon Van Vulpen met de werkzaamheden.

Gedurende het restauratieproces kwamen enkele onverwachte zaken aan het licht. Zo bleek een aantal houten pijpen dermate door houtworm te zijn aangetast dat vervanging hiervan helaas onvermijdelijk was. Omdat alle houten pijpen geschilderd waren, was de omvang van de aantasting niet eerder vast te stellen. Een nog grotere tegenvaller betrof de conditie van de windladen, die slechter was dan eerder vastgesteld kon worden.

Het orgel klinkt fors, de restauratie heeft de akoestiek danig veranderd, Met name is de nagalm duidelijker en langer geworden.

Ton Zwartkruis laat ons het orgel horen en moet i.v.m. zijn thuissituatie ons verlaten, de voorzitter bedankt hem voor de gastvrijheid en de uitleg en onderstreept dit met twee flessen wijn.

Vervolgens krijgen de aanwezigen de gelegenheid het instrument te bespelen.

Aanwezig waren er 10 leden en 2 gasten.

Na het verlaten van de kerk gaan verschillenden mee naar de praktijkruimte van collega organist Roel Smit om daar onder het genot van een drankje de bijeenkomst af te sluiten.

Tijdens dit informeel samenzijn geeft de voorzitter toelichting op het concept programma van 2017. Met dank aan Roel Smit voor de gastvrijheid, vertrekt een ieder huiswaarts.

Namens KVOK afdeling Overijssel, Bastiaan Nuijen